

ETÄLUKION OPINTO-OPAS

Ohjeita etäopiskelun aloittamiseen

Käsikirjoitus:

Mari-Anna Niemi ja Erja Vihervaara

Toimittajat:

Kimmo Koskinen ja Tellervo Renko

OPETUSHALLITUS

YLE

Toimitus: Kimmo Koskinen ja Tellervo Renko, Opetushallitus
952-13-2300-0 (nid.)
952-13-2301-9 (pdf.)

Dark Oy
Vantaa 2004

SISÄLLYS

Johdanto	4
1. Minustako etäopiskelija?	5
2. Etäopiskelun tavoitteet.....	6
3. Etäopiskelijan opintosuunnitelma	8
4. Etäopiskelijan opintokustannukset ja opintososiaaliset edut	9
5. Etäopiskelun elementit.....	10
6. Etäopiskelun ja etäopetuksen muodot.....	13
7. Etäopiskelijan tietolähteet	15
8. Opinto-ohjaus ja tutorointi	16
9. Lukion päättötodistus ja ylioppilastutkinto	19
10. Etäopiskelijan tutkinnon jälkeinen ohjaus.....	23

JOHDANTO

Kädessäsi oleva Etälukion opinto-opas on tarkoitettu kaikille etäopiskelusta kiinnostuneille opiskelijoille ja opinto-ohjaajille, nuorista aikuisiin. Opas on jatkoa *Etälukion käsikirjalle* (WSOY 2002), joka syntyi valtakunnallisen etälukioprojektin tuotteena.

Suomessa lähes kaikissa aikuislukioissa annetaan opetusta etäopetusmenetelmällä. Aikuislukiot ovat verkostoituneet keskenään, joten niiden etäkurssitarjotin on kattava (ks. liite 1 s. 24). Opetusmuoto on yleistymässä myös nuorten lukiokoulutukseen.

Oppaaseen on koottu tiiviiseen muotoon perustietoja lukion etäopetuksen toiminnasta ja käsitteistä. *Laki- ja asetustekstit yms. on kursivoitu.*

Ennen oppaaseen tutustumista on hyvä tuntea muutama termi:

Etälukion määritelmä: Etälukio on lukiopalvelujen toimintamuoto, joka voidaan toteuttaa perinteisen aikuis- ja päivälukiotoiminnan osana. Etälukiolle on ominaista, että opiskelija voi suorittaa 50 – 75 % lukiokursseista ohjattuna etäopiskeluna tai täysin itsenäisesti.

Lähiopetus on perinteistä luokkaopetusta.

Etäopetus on opetusmenetelmä, jossa vuorottelevat lähiopetus sekä etäopiskelu. Etäopetuksessa opiskelija saa myös opettajan ohjausta.

Tutorointi on opettajan antamaa ohjausta.

Verkko-opiskelu tapahtuu kokonaan verkon välityksellä.

Verkkokurssi on etäopiskelukurssi, jonka aikana opiskelija saa opettajan antamaa ohjausta..

Video-opetus on videoneuvottelulaitteiden avulla tapahtuvaa opetusta.

Oppimislusta on tietoverkon välityksellä toimiva, yleensä Internet/www-pohjainen ohjelmisto, ajasta ja paikasta riippumaton opiskelufoorumi. Synonyymejä ovat mm. ryhmätyöohjelmisto, oppimisympäristö, virtuaalinen luokkahuone.

HOPS on henkilökohtainen opintosuunnitelma.

Etäopetus perustuu samoihin lakeihin ja asetuksiin kuin lukio-opetuskin.

Lukiolaki 629/1998

Lukioasetus 810/1998

Valtioneuvoston asetus tuntijaosta 955/2002 (ks. takakansi)

Ylioppilastutkinnon asetus 1000/1994, 1192/1998, 250/2003, 795/2004 ja

sen voimaantuloa koskeva muutos 881/2004

Ks. www.finlex.fi, www.minedu.fi/yo-tutkinto.

Oppaan tekijät toivovat antoisia ja opettavaisia hetkiä etäopiskelun parissa.

1. MINUSTAKO ETÄOPISKELIJA?

Etälukion opiskelijan pohjatietovaatimukset ovat samat kuin lukio-opiskelijan yleensä. Lukio-opiskelu edellyttää perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan oppimäärän suorittamista. Opiskelijaksi voidaan kuitenkin ottaa myös henkilö, jolla ei ole suoritettuna perusopetuksen oppimäärää, mutta jolla katsotaan muutoin olevan riittävät edellytykset lukio-opintoihin.

Jos opiskelija epäilee pohjatietojensa ja opiskelutaitojensa riittävyttä, hänen on hyvä muistaa, että asioiden kertaaminen ja tarpeeksi rauhallinen etenemisvauhti mahdollistavat opiskelun omien edellytysten pohjalta. Lukion etäopetuksen opettajat ja opinto-ohjaajat auttavat mielellään opintojen suunnittelussa ja neuvovat eri oppiaineisiin parhaiten sopivien opiskelumenetelmien löytämisessä. Ennen opintojen alkua jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opintosuunnitelma eli HOPS. Parhaaseen lopputulokseen päästään, jos opiskelijan ja koulun yhteistyö on sujuvaa. Tuloksiin tähtäävä etäopiskelija on aktiivinen ja ottaa yhteyksiä opettajaan, opintojen ohjaajaan ja rehtoriin. Koulun henkilökunta odottaa sitä. Se on koulussa opiskelijoita varten.

Etäopiskelu mahdollistaa opinnot erityisesti silloin, kun perhetilanne, välimatkat, työ tai terveydelliset syyt estävät lähiopetuksessa käymisen.

Juuri sinä voit olla etäopiskelija!

Opiskelijoiden mietteitä etälukiosta:

Hyvää

- Ajankäyttö on joustavaa.
- Jokainen voi opiskella itse valitsemassaan paikassa.
- Opiskelijalla on vastuu opinnoista, opettajat ohjaavat ja kannustavat.
- Apua on aina saatavilla.
- Opettajat ja opiskelijat ovat työtovereita.

Huonoa

- Opiskelu vaatii itsekuria.
- Opiskelutahti on tiivis.
- Asioista on otettava itse selvää, kun ei opettaja sanokaan heti ratkaisuja jokaiseen ongelmaan.

Ilmoittautuminen

Etäopiskelijaksi voi ilmoittautua mihin aikaan lukuvuodesta tahansa. Ilmoittautuminen käy sähköpostitse, mutta henkilökohtainen ilmoittautuminen on suotavaa. Lisätietoja ilmoittautumisesta saa lähimmästä etälukio-opetusta järjestävän oppilaitoksen kotisivulta sekä Opetushallituksen etälukiosivuilta osoitteesta www.oph.fi/etalukio

- Etälukioissa on etäopiskelijoita vuosittain noin 4 000
- Etäylioppilaita on valmistunut vuosina 1997–2004 yli 1 000

2. ETÄOPISKELUN TAVOITTEET

Lukion etäopiskelun tavoitteena on lukion oppimäärän suorittaminen joko kaikissa lukion oppiaineissa tai vain joissakin niistä. Lukion oppimäärien suorittaminen etäopetusmenetelmällä vastaa kyseisten oppimäärien suorittamista perinteisessä lukio-opetuksessa. Suorituksistaan opiskelija saa todistuksen. Opiskelijan aikaisemmat opinnot otetaan huomioon opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa laadittaessa.

Opiskelija voi valita kursseja muualtakin kuin vain omasta oppilaitoksestaan. Etäopetuksen avulla voidaan turvata tasa-arvoiset mahdollisuudet haja-asutusalueiden pienissä lukioissa opiskeleville. Muualla kuin omassa oppilaitoksessa suoritettavista kursseista on käytännön järjestelyistä sovittava rehtorin kanssa.

Tutkintotavoitteinen etäopiskelu

Tutkintotavoitteinen opiskelu tarkoittaa koko lukion oppimäärän suorittamista ja päättötodistuksen saamista. Lukio-opetuksen tuntijaossa määritellään, mitkä kurssit opiskelijan on suoritettava ja mikä on päättötodistuksen saamisen edellytyksenä oleva minimikurssimäärä. Opiskelijaa koskeva tuntijako ja minimikurssimäärä riippuu opiskelijan iästä lukio-opintoja aloittaessa (ks. s. 10). Tuntijaot ovat nähtävänä sivuilla 26 ja 27.

Yleensä tutkintotavoitteinen opiskelija päättää opintonsa ylioppilaskirjoituksiin.

Yksittäisen kurssin tai oppiaineen etäopiskelu eli aineopiskelu

Mikäli opiskelija ei halua suorittaa koko lukion tutkintoa, hän voi valita haluamansa kurssin tai aineen lukion etäopetuksen kurssitarjonnasta. Jos kyseessä on lukiodien muodostama etäopetusverkosto, opiskelija voi ilmoittautua minkä tahansa oppilaitoksen aineopiskelijaksi. Oppilaitoksen ylläpitäjä päättää aineopiskelun maksuista ja

muista opiskelijaksi ottamisen ehdoista. Tiedot maksujen suuruudesta ja muista etäopiskelun ehdoista saa oppilaitoksen kansliasta ja kotisivuilta. Opiskelija määrittelee opintoihinsa sisältyvien kurssien määrän omista tavoitteistaan käsin. Suorituksistaan opiskelija saa todistuksen. Halutessaan opiskelija voi myös mittauttaa osaamisensa valtakunnallisten kokeiden eli ylioppilaskirjoitusten tai yleisen kielitutkinnon avulla.

Osallistumisesta ylioppilaskirjoituksiin on säädetty asetuksilla (1000/1994, 1192/1998, 250/2003, 795/2004 ja 881/2004) ja niihin liittyvillä Ylioppilastutkintolautakunnan ohjeilla. Voimassa oleviin ohjeisiin voi tutustua oppilaitosten oppaissa tai osoitteessa www.minedu.fi/yo-tutkinto. Yleisten kielitutkintojen tiedot löytyvät osoitteesta www.opb.fi; tutkintopalvelut.

Lukio-opinnot osana ammatillista perustutkintoa / kahden tutkinnon suorittaminen

Ammatillista perustutkintoa suorittavat opiskelijat voivat sisällyttää opintoihinsa myös muissa oppilaitoksissa järjestettyjä opintoja. Opiskelija voi täydentää tutkintoaan esimerkiksi lukio-opinnoilla vahvistaakseen jatko-opintovalmiuksiaan tai valmentautuakseen ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Lukio-opintoja vastaavia opintoja voi sisällyttää yhteisiin opintoihin, ammatillisiin valinnaisiin ja vapaasti valittaviin opintoihin. Näiden yhteenlaskettu laajuus vaihtelee 30 – 40 opintoviikkoon.

Ylioppilastutkintoon osallistumisesta ammatillisen tutkinnon perusteella on säädetty asetuksilla (1000/1994, 1192/1998, 250/2003, 795 /2004 ja 881/2004) sekä ylioppilastutkintolautakunnan ohjeilla, jotka on luettavissa www.minedu.fi/yo-tutkinto.

Eri oppilaitoksissa suoritettut opinnot luetaan hyväksi ja arvosanat muunnetaan seuraavasti:

1 – 5	lukioasteikko	1 – 3
hylätty	4	hylätty
tydyttävä(1)	5	1
tydyttävä(2)	6	1
hyvä(3)	7	2
hyvä(4)	8	2
kiitettävä(5)	9, 10	3

Lukion etäopetus osana nuorten lukiokoulutusta

Nuorten lukiokoulutuksessa (päivälukiassa) opiskeleva nuori voi sisällyttää opintoihinsa etäopiskeluna suoritettuja kursseja. Opiskelija voi valita haluamansa kurssin tai oppiaineen etäopetuksen kurssitarjonnasta. Varsinkin pienille lukioille etäopiskelun tarjoamat mahdollisuudet avaavat väylän tasa-arvoiseen valtakunnallisten syventävien

kurssien ja oppiaineiden opiskeluun. Kursseille ilmoittautumisesta ja muista opiskelijaksi ottamisen ehdoista päättää lukion etäopetuksen ylläpitäjä (Lukiolaki 19§). Käytännön ohjeet muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta on luettavissa kunta- ja koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksi lukemisesta tulee tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista (Lukiolaki 23 §).

3. ETÄOPIKELIJAN OPINTOSUUNNITELMA

Opintojen alussa on hyvä laatia kokonaissuunnitelma tulevista opinnoista ja opintojen aikataulusta, ts. henkilökohtainen opintosuunnitelma HOPS. Tällöin on syytä ottaa huomioon oman elämän realiteetit. Aikataulusta ei kannata tehdä liian tiukkaa, vaan siihen pitää varata väljyyttä, joka mahdollistaa opintojen etenemisen myös elämäntilanteiden muuttuessa. Etäopiskelijan on viisasta kääntyä opintojen suunnitteluvaiheessa opinto-ohjaajan ja erityisesti etäopiskelusta vastaavan henkilön (ryhmänohjaaja, etäsihteeri tms.) puoleen. Oppilaitoksilla on käytössään erilaisia opintojen suunnittelulomakkeita opiskelijan avuksi. Suunnitelmaa laadittaessa on hyvä muistaa, että se on alustava ja että tarkistukset ja muutokset ovat ajan myötä mahdollisia.

Henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan kuuluu myös ylioppilastutkinnon aikataulun suunnittelu. Tutkinto järjestetään kaksi kertaa vuodessa syksyisin ja keväisin. Suunniteltaessa ylioppilastutkintoon osallistumisen ajankohtaa on otettava huomioon, että tutkinnon voi hajauttaa kolmelle perättäiselle tutkintokerralle. Se tarkoittaa sitä, että ensimmäisiin tutkinnon kokeisiin osallistumisesta on vuosi aikaa suorittaa tutkinto loppuun. Jos siis ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuu ensimmäisen kerran keväällä, on tutkinnon viimeinen koe suoritettava seuraavan vuoden keväällä. Opiskelijan on opintoja suunnitellessaan hyvä perehtyä ylioppilastutkinnon osallistumisoikeuden pe-

ETÄOPIKELIJAN HUONEENTAUU

- Tiedostan elämäntilanteeni ja voimavarani.
 - Olen oma-aloitteinen.
- Otan selville koulun käytänteet ja opiskelun vaatimukset.
- Suunnittelen yhdessä asiantuntijan kanssa opintojeni aikataulun.
 - Opettelen käyttämään tietoteknisiä apuvälineitä.
 - Pidän tutorointiaikoina aktiivisesti yhteyttä opettajaan.
 - Hyödynnän koulun tarjoamia palveluita.

rusteisiin. Kurssija valittaessa on muistettava, että ylioppilaskokeiden tehtävät laaditaan nuorten lukiokoulutuksen pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien perusteella.

4. ETÄOPISKELIJAN OPINTOKUSTANNUKSET JA OPINTOSOSIAALISET EDUT

Koko lukion tutkintotavoitteinen opetus on opiskelijalle maksutonta suoritustavasta riippumatta. Oppikirjat ja muut mahdolliset oppimateriaalit etäopiskelija hankkii itse. Aineopiskelijalle voi koulutuksen ylläpitäjä määrätä maksuja.

Jos opiskelijalla on tarkoituksena ainoastaan yhden tai useamman lukion oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen eli ns. aineopiskelu, voi koulutuksen ylläpitäjä määrätä hänelle sopivaksi katsomansa maksun. Samoin voidaan ylioppilastutkinnosta ja lukiossa suoritettavista erillistä kokeista periä maksuja. (Lukiolaki 28 §, 1 mom)

Opintotuen, joka muodostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta, myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitoksen hyväksyminen, opintojen päättöisyys, opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. (Opintotukilaki 65/1994 5 §, 1 mom)

Lukio-opinnot katsotaan päättöisiksi, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päättöisiksi. Edellä mainittuja opintoja ei kuitenkaan katsota päättöisiksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten että säännöllistä kontaktiohjausta tai – opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. (Opintotukiasetus 260/1994 3 §, 2 mom ja 3 mom)

Aikuislukio-opiskelija ei ole oikeutettu ruokailuun. (Lukiolaki 28 §)

Etäopiskelija voi saada myös aikuisopintotukea. Aikuiskoulutustuki on tukimuoto opiskelijalle, joka on ollut työelämässä vähintään 10 vuotta. Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää peruskoulu- tai lukio-opintoihin, kun koulutuksen puute vaikeuttaa ammatissa selviytymistä tai tilanteessa, jossa ammatilliseen koulutukseen pääsy estyy peruskoulutuksen puutteesta johtuen. Aikuiskoulutustukea saavalle ei kuitenkaan voida myöntää opintorahaa eikä asumislisää.

Lisätietoja aikuiskoulutustuesta saa esimerkiksi Koulutusrahaston Internetpalvelusta www.koulutusrahasto.fi.

Lisätietoja opintososiaalista eduista saa lähimmästä KELA:n toimistosta tai osoitteesta www.kela.fi.

5. ETÄOPISKELUN ELEMENTIT

Luokattomuus

Etäopiskelija opiskelee luokattomassa lukiossa. Se tarkoittaa sitä, että eri opetusryhmi- en kokoonpano ei ole sidoksissa vuosiluokkiin. Luokattomassa lukiossa ei ole ennalta muodostettuja opetusryhmiä, vaan ryhmät muodostuvat opiskelijoiden valinnoista. Luokattomuus mahdollistaa eritahtisen etenemisen eri oppiaineissa. Opiskelija voi suorittaa toisia oppiaineita hitaammin ja toisia nopeammin riippuen aikaisemmista tiedoistaan, taidoistaan, lähtötasostaan sekä tavoitteistaan.

Jaksollisuus

Lukion etäopetus kuten muukin lukiokoulutus järjestetään yleensä jaksollisena. Tämä tarkoittaa sitä, että lukuvuoden työpäivät on jaettu oppilaitoksesta riippuen viiteen tai kuuteen jaksoon. Jakson pituus on noin kuusi seitsemän viikkoa. Jokaisen jakson aikana opiskellaan yhdestä kuuteen eri oppiainetta ja jakso päättyy koeviikkoon. Koeviikon aikana järjestetään jakson aikana opiskeltujen kurssien kokeet.

Seuraavassa on esitetty kaaviokuvien avulla karkeasti, miten lukuvuosi jaetaan viiteen jaksoon ja miten jakso jakautuu viikkoihin.

Huom! Opetus voi olla lähiopetusta, etäopetusta ja verkko-opetusta.

Jokaista jaksoa varten laaditaan luku-/työjärjestys, josta selviää, minkä oppiaineiden kurssija kulloinkin on mahdollista opiskella. Opetusjärjestelyt vaihtelevat kouluittain sen mukaan, miten avoin ja joustava työskentelykulttuuri on käytössä. Joissakin kouluissa etäopiskelu on sidoksissa koulun jaksojärjestykseen, joissakin se voi tapahtua jaksoista riippumatta oman opiskeluohjelman mukaan. Useimmissa aikuislukioissa opiskelun voi aloittaa minkä jakson alusta tahansa. Joissakin etäopiskelijat on ryhmitetty niin, että etäopinnot aloitetaan lukuvuoden alussa.

Kurssimuotoisuus

Lukion etäopetuksen kurssitarjonta suunnitellaan siten, että lukion päättötodistukseen vaadittavat opinnot ja ylioppilastutkinnon voi suorittaa kolmessa lukuvuodessa. Yksi-

öllinen eteneminen tätä nopeammin tai erityisin syin myös hitaammin eteneminen on mahdollista. Jos oma koulu ei pysty tarjoamaan kaikkia kursseja, voi aina kääntyä etälukioverkoston koulujen puoleen.

Lukion koko oppimäärän suorittamiseen tarvitaan kursseja seuraavasti:

Nuorten lukiokoulutuksessa	75 kurssia
Aikuisten lukiokoulutuksessa joko tai	44 kurssia
alle 18-vuotiaana lukio-opinnot aloittaneella*	48 kurssia

**18 vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamiinsa lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytettyinä vähintään vuoden ajan. (Lukiolaki 15§ 2mon.)*

Eri oppiaineiden oppimäärien kurssimäärä vaihtelee oppiaineittain (ks. tuntijakoa sivuilta 26 ja 27). Tarjonnassa olevien etäkurssien määrä vaihtelee ainekohtaisesti ja oppilaitoksittain. Valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi koulu voi tarjota etäopiskelijalle omia koulukohtaisia kursseja.

Kurssien sisällöt on esitelty koulun opetussuunnitelmassa ja kurssit esittelevässä opassa. Yhden kurssin pituus on nuorten lukio-opetuksessa keskimäärin 38 tuntia ja aikuisten opetuksessa 28 tuntia. Tästä tuntimäärästä lähiopetusta/luokassa tapahtuvaa opetusta on etäopiskelijalla koulun suunnitelman mukaan 0 – 10 tuntia. Muu kurssiin kuuluva tuntimäärä on opettajan antamaa ohjausta.

Etäkurssin rakenne voi näyttää esimerkiksi tällaiselta:

TUNNIT →	1–2	3–4	5–11	12–13	14–20	21–22	23–27	28
	1. tapaminen	Lähiopetusta	Ohjattua, itsenäistä opiskelua	Lähiopetusta	Ohjattua, itsenäistä opiskelua	Lähiopetusta	Koe	Kokeen palautus

Verkkokurssin suorittaminen voi näyttää tällaiselta:

LUKUVUOSI tai muu koulun rajaama aika →	Alkuinfo koululla tai verkossa. Aloituspäiviä vuodessa useampia.	Ohjattua itseopiskelua, josta mahdollisesti pidetään oppimispäiväkirjaa tms.	Yhteydenpitoa opettajaan verkossa, audiopuhelimella tms.	Koe koululla tai valvotussa tilassa muualla sovitussa paikassa.
---	--	--	--	---

Kurssin suorittaminen ja sen arviointi

Kurssin arvioinnin perusteet on esitelty koulun opetussuunnitelmassa. Etäopiskelijalla on oikeus kurssin alkaessa saada tietoa kurssin tavoitteista ja arviointiperusteista.

Kurssin suoritukseen vaadittava läsnäolo ja kurssin aikana vaadittavat tehtävät vaihtelevat oppiaineittain ja kurseittain. Osa kurseista voidaan suorittaa pelkän loppukokeen avulla, osa verkkokurseina, osa tarjotaan etäkurseina. Kurssi päättyy yleensä kokeeseen, mutta kurssiarvioinnin perusteeksi voidaan vaatia mahdollisen koesuorituksen lisäksi seuraavanlaisia suorituksia: kotiaineet, esitelmä, kuuntelukoe, sanakoe, kotilaskut, oppimistehtävät, essee tiivistelmät jne. Joitakin kurseja opiskelija voi suorittaa laatimalla annetusta aineesta laajahkon tutkielman tai portfolion.

Etäopiskelijaa tulee ohjata itsearviointiin, jolla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla tarkentamaan omia tavoitteitaan ja työskentelytapojaan. Tavoitteena on oppia tarkkailemaan omaa toimintaa ja löytää omalle oppimistyyliille ja kuhunkin oppimistehtävään tai kurssiin sopivat menettelytavat. Itsearviointi on mahdollista esimerkiksi erilaisten arviointikyselyjen tai oppimispäiväkirjan avulla. Oppimispäiväkirjalla on useita positiivisia puolia; erityisesti sen avulla on onnistuttu tukemaan opiskelijan itseohjautuvuutta ja -arviointia. Oppimispäiväkirja edistää opiskelijan itsetutkiskelua siitä, mitä ja miten hän on oppinut. Päiväkirja antaa myös tietoja opintojen edistymisestä ja sitä kautta rohkaisee ja motivoi opiskelijaa. Se toimii myös käsitteiden, asioiden ja teorioiden selkiyttäjänä. Lisätietoa saa esimerkiksi osoitteesta <http://www.avoinyliopisto.fi/neuvonta/oppk.html>.

Jakson viimeisellä viikolla on kyseisen jakson kurssien kokeet. Kurssin koe suoritetaan valvotussa tilassa joko omassa oppilaitoksessa tai muussa etukäteen sovitussa paikassa. (ks. käytännön ohjeita s. 14 Opiskelu ulkomailla). Koeviikolla käytössä oleva aikataulu vaihtelee oppilaitoksittain. Jos opiskelija ei voi saapua kokeeseen koeviikolla tai hän saa kokeestaan hylätyn arvosanan, voi kurssin suoritusta mahdollisesti yrittää uudestaan erillisenä rästi-/uusintakoepäivänä. Hyväksytyjen kurssien korottamismahdollisuutta ja erillisistä rästi-/uusintakoepäivistä kannattaa kysyä omasta oppilaitoksesta, koska koulujen käytänteet uusintakokeiden järjestämisessä vaihtelevat.

Jokainen kurssi on oma kokonaisuutensa ja kurssit arvostellaan toisistaan riippumattomina. Kurssiarvosana perustuu mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tuotosten arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon. Kurssin arvosanaan voi vaikuttaa myös etäopiskelun aikana osoitettu aktiivisuus vuorovaikutteisudessa ohjaajan kanssa.

6. ETÄOPISKELUN JA ETÄOPETUKSEN MUODOT

Lähiopetus

Lähiopetuksella tarkoitetaan kontaktiopetusta eli perinteistä luokkaopetusta. Lähiopetuspäivien/-tuntien määrä vaihtelee oppilaitoksittain, oppiaineittain ja kursseittain. Osa kursseista järjestetään kokonaan tieto- ja viestintäteknisiä laitteita apuna käyttäen, jolloin kontaktiopetusta ei järjestetä ollenkaan, vaan kurssin opetus ja ohjaus hoidetaan sähköisin menetelmin. Lähiopetustunneilla on tarkoituksena käsitellä kurssin vaikeimpia kohtia ja opiskelijoille mieleen nousseita kysymyksiä. Opettaja antaa lähiopetustunnilla vinkkejä seuraavaa etäopiskelun tai itsenäisen opiskelun jaksoa varten.

Lähiopetusta on myös video-opetus. Oppilaitoksilla voi olla käytössään videoneuvottelutekniikkaa, jolla lähiopetus on mahdollista pitkiäkin matkojen taakse. Tällöin voidaan koota opiskelijaryhmä yhteen yhteiseen opiskelutuokioon ja saavuttaa myös ryhmän antaman tuen edut. Ryhmiä voi toimia useammassa paikassa ja ryhmät voivat olla yhteydessä keskenään.

Etäopetus

Etäopetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vuorottelevat lähiopetus ja opiskelijan itsenäinen työskentely. Etäopetukseen liittyy oleellisesti opettajan antama ohjaus. Etäopiskelua helpottaa, jos opiskelijalla on käytössä tietokone Internetiyhteyksineen.

Verkkokurssit

Osan kursseista opiskelija voi suorittaa suoraan tietoverkon kautta. Tällöin ei kurssista välttämättä järjestetä valvottua koetta, vaan kurssin tehtävät on laadittu siten, että suorituksen vastaanottava opettaja voi niiden perusteella kurssin tavoitteista käsin arvioida opiskelijan tiedot ja taidot. Verkkokursseihin voi liittyä opettajan tutorointia tai muita interaktiivisia toimintoja (puhelinneuvottelu, keskustelu verkossa jne.). Verkkokurssien suoritus aika voi vaihdella jaksosta lukuvuoteen. Tarjolla olevien verkkokurssin määrä vaihtelee oppilaitoksittain. Valtakunnallisesti verkkokurssit on koottu osoitteeseen <http://opiskelija.edu.fi>.

Monimuoto-opiskelu

Useimmiten etäopiskelija käyttää monimuoto-opiskelua, jolla tarkoitetaan kurssien suorittamista usealla eri tavalla: lähiopetuksessa, etäopetuksessa, verkon välityksellä tai täysin itsenäisesti. Etäopiskelija voi itseopiskeluvaiheen aikana hyödyntää paitsi opet-

tajan antamaa tukimateriaalia, Opetushallituksen www-sivuilla olevaa etälukiomateriaalia myös Yleisradion ja television tarjoamia etälukion opetusohjelmia, videoita sekä tietoverkkojen palveluja. Opettaja ohjaa ja seuraa opiskelijoidensa etenemistä esimerkiksi oppimisalustan avulla ja tutorointiaikoina.

Portfolio

Portfoliolla ymmärretään yleensä suunnitelmallista ja tarkoituksenmukaista kokoelmaa opiskelijan itsensä valikoimia töitä, jotka edustavat opiskelijan opiskelua, oppimista sekä hänen kehitystään ja saavutuksiaan tietyllä alalla tai tietyn ajanjakson aikana. Portfolioon tulisi sisältyä oppilaan omaa arviointia sekä töistään että oppimisestaan ja lisäksi näiden arviointien perusteluita. (*Linnakylä ym.: Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena*)

Kysymys on siis opiskelijan omasta ”salkusta”, jonka sisältö, luonne ja varsinkin ulkomuoto voi vaihdella käyttötarkoituksen mukaan. Portfoliota voidaan käyttää työkansiona, jonne opiskelija kerää oppimistehtävien tuloksia tai näytekansiona, jonka avulla opiskelija voi esitellä parhaita töitään. Jos kansion avulla seurataan opiskelijan kehitystä pidemmällä aikavälillä, voidaan puhua ”kasvun kansioista”.

Koulun ulkopuolella portfolio on usein käytetty menettely, jonka avulla koulutukseen pyrkivä tai työpaikkaa hakeva esittelee omaa persoonaansa ja saavutuksiaan.

Opiskelu ulkomailla

Etäopiskelu ulkomailla onnistuu helposti. Mikäli mahdollista, henkilökohtainen ilmoittautuminen johonkin etälukioon on toivottavaa. Ilmoittautua voi myös sähköpostitse tai puhelimitse. Lähiopetukseen osallistuminen ei onnistu, ellei se tapahdu video-opetuksena. Useimmiten ulkomailla olevan apuna ovat oppikirjat, opettajan tutortunnit sekä materiaali, jota opettajat lähettävät postitse tai tietoverkkojen välityksellä.

Kokeen järjestäminen ulkomailla edellyttää sitä, että etäopiskelija hankkii ulkomailta yhteyskoulun tai muun tahon, jossa koe voidaan suorittaa valvotussa tilassa. Opiskelijan tulee ilmoittaa omaan kouluunsa yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot. Hyviä yhteystahoja ovat oppilaitosten lisäksi Suomen merimieskirkko, Suomen paikallinen suurlähetystö, erityistapauksissa luotettava yksityishenkilö. Koulut hoitavat yhteydenpitoa usein maksutta, sen sijaan lähetystöjen palvelut ovat maksullisia.

Koe järjestetään periaatteessa samoihin aikoihin kuin omassa oppilaitoksessakin. Tosin on otettava huomioon lomien eri ajankohdat sekä aikaerot. On lisäksi muistettava, että ylioppilaskirjoituksia ei voi suorittaa ulkomailla.

7. ETÄOPISKELIJAN TIETOLÄHTEET

Oppikirjat

Lukion etäopetuksessa käytetään yleensä eri kustantajien lukio-opiskelua varten suunnittelema oppikirjoja. Ylioppilastutkinnon arvostelun ja pisteytyksen lähtökohtana ovat lukion ilmoittamat oppikirjat. Oppilaitosten käyttämät oppikirjat ovat oppilaitosten Internet-sivuilla tai opinto-oppaissa. Opiskelija maksaa itse tarvittavat oppikirjat ja muut opetuksen välineet. Monet oppilaitokset ovat hankkineet mm. kielten kirjoihin liittyviä äänitteitä lainattaviksi etäopiskelijoille. Joissakin oppilaitoksissa on kurssikirjalainaamo. On myös vanhoja oppikirjoja myyviä kauppoja.

Yleisradion etälukio-ohjelmat

Etäopiskeluun on eri oppiaineissa tuotettu radio- ja TV-ohjelmia, joita opiskelijat voivat nauhoittaa omaan käyttöönsä. Ohjelmien lähetyksajat saa oppilaitoksista, Yleisradion Internet-sivuilta www.yle.fi/opinportti ja www.yle.fi/multifoorumi/multiradio tai lehdistä. Radion ja TV:n etälukio-ohjelmien nauhoitustuotteet ovat tekijänoikeuslailla suojattuja, eivätkä etäopiskelijat tai oppilaitokset saa myydä niitä. Etälukio-ohjelmat on tehty tukemaan oppiaineiden vaikeimpien kohtien opiskelua ja antamaan etäopiskelijalle laajempia taustatietoja eri oppiaineiden aihepiireistä. Yleisradio on myös laatinut verkkoon lukio-opiskelua ja varsinkin ylioppilaskirjoituksiin valmistautumista tukevaa materiaalia. Osoitteesta www.yle.fi/abitreenit saa vetoapua ylioppilaskirjoituksiin.

Osoitteesta www.yle.fi/opinportti on saatavana monimediaista verkko-oppimateriaalia mm. biologian, historian, kemian, matematiikan, psykologian, terveystiedon, uskonnon ja yhteiskuntaopin opiskeluun. Opinportissa on myös kestävää kehitystä käsittelevää materiaalia. Yleisradion Klaffi -palvelu www.yle.fi/klaffi on oppimisaihiopankki, jossa on opetusohjelmien tarjonnasta poimittuja video- ja audiodioleikkeitä eli klippejä.

Etälukion radio-opetusohjelmien nauhoitteita voi ostaa Opetushallituksen myyntipalvelusta. Tilauslomake on Opetushallituksen kotisivulla www.oph.fi/verkkokauppa/. Etälukion radio-ohjelmia voi kuunnella myös Internetin välityksellä (www.yle.fi/multifoorumi/multiradio). Television etälukio-ohjelmien kasetteja voi tilata Yleisradion myyntipalvelusta osoitteesta www.yle.fi/tallennemyynti/.

Etäopiskelumateriaali tietoverkossa

Opetushallituksen kotisivun kautta (www.oph.fi/etalukio) ovat opiskelijoiden saatavana aikuislukion tuntijaon mukaiset eri oppiaineiden www-aineistot, jotka on tarkoitettu etäopiskelun tukimateriaaleiksi. Tukimateriaalin käyttö on maksutonta. Se on oppi-

kirjoja täydentävää materiaalia kurssien haastavimmista kohdista. Verkossa on muun muassa tehtäviä ja malliratkaisuja sekä vastausohjeita. Kielten [www](#)-materiaali painotuu kieliopin hallintaan ja tekstin tuottamiseen. Lisäksi verkossa on kuullunymmärtämiseen liittyviä harjoituksia, englannin ja ruotsin, matematiikan ja äidinkielen peruskoulun kertauskursseja. Tekijänoikeuslaki kieltää [www](#)-materiaalin myynnin ja luvattoman levityksen. Lisätietoja tekijänoikeusasioista on sivuilla [www.kopioisto.fi](#), [www.kopiraitti.fi](#), [www.tietosuoja.fi](#).

Oppilaitosten käytössä on erilaisia tieto- ja viestintätekniikan keinoin toteutettuja oppimisympäristöjä, joiden käyttöoikeudet saa oppilaitoksesta. Oppimisympäristöissä on kurssikohtaista harjoitusmateriaalia, linkki- ja ohjepankkeja. Ympäristössä olevan keskustelufoorumin avulla opiskelijat voivat pitää yhteyttä niin keskenään kuin opettajiin. Virtuaalisessa oppimisympäristössä luodaan opiskelijoille vuorovaikutuksen mahdollisuus paikasta riippumatta.

Etäopiskelija saa henkilökohtaista ohjausta opiskeluunsa oppimisalustan avulla opiskellessaan, mikä lisää motivaatiota ja sitä kautta myös parantaa oppimistuloksia.

8. OPINTO-OHJAUS JA TUTOROINTI

Ohjaustoiminta muodostaa kokonaisuuden, joka tukee etäopiskelijaa opintojen eri vaiheissa. Etäopetuksessa opinto-ohjauksen merkitys korostuu, koska opetusmenetelmä saattaa olla opiskelijoille ennalta tuntematon. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja etäopiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä opinnoista syrjäytymistä. Opiskelijan tulee saada selkeä käsitys opintojen kokonaisvaatimuksista, jotta hän pystyy tekemään omista lähtökohdistaan ja tavoitteistaan käsin mahdollisimman tarkoituksenmukaisia valintoja.

Opinto-ohjauksen tavoitteita ovat mm. seuraavat:

- 1) auttaa opintojen alkaessa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa
- 2) tukea opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun ja vähentää opintojen keskeyttämistä
- 3) ohjata etäopiskelijaa tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään niihin apua
- 4) auttaa erityistä tukea tarvitsevia etäopiskelijoita, esimerkiksi maahanmuuttajia ja kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.
- 5) seurata opintojen etenemistä
- 6) ohjata tarvittaessa koulun jälkeisten opintojen suunnittelussa

- 7) ohjata käyttämään tietoverkossa olevaa informaatiota jatko-opintoihin hakeutumisessa ja ammatinvalinnassa
- 8) rohkaista etäopiskelijoita käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja sekä
- 9) varmistaa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvien tietojen saanti.

Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen käytännöt voivat vaihdella hyvinkin paljon eri oppilaitoksissa. Koulun opetussuunnitelmaan sisältyy ohjauksen järjestämisuunnitelma, josta etäopiskelija saa tietoa siitä, miten työnjako eri osapuolten välillä on järjestetty ja miten tukea ja ohjausta on saatavilla. Etäopiskelijoille voi olla nimettyä oma ohjaaja, joka on vastuussa yleisestä opintojen ohjauksesta. Etäopiskelijoiden ohjaaminen voi olla kokonaisuudessaan myös oppilaitoksen opinto-ohjaajan vastuulla. Ohjaajien nimet ja yhteystiedot löytyvät oppilaitoksen tiedotteista ja Internetsivuilta.

Opinto-ohjaukseen liittyy myös radio- ja tv-ohjelmia, joissa käsitellään opintojen käynnistämävaiheen ongelmia, eri oppiaineissa esiintyviä solmukohtia ja ylioppilastutkintoon liittyviä aiheita. Opinto-ohjauksen radio-ohjelmia on saatavana Opetushallituksen verkkokaupasta (www.oph.fi/verkkokauppa/) ja televisio-ohjelmien nauhoitteita yleisradion myyntipalvelusta www.yle.fi/tallennemyynti/. Oppilaitosten kanslia on koulun tietokeskus, joka ohjaa ja opastaa etäopiskelijaa materiaalien saannissa.

Yleisesti käytössä olevien opinto-ohjausmenetelmien lisäksi etäopiskelija tarvitsee runsaasti henkilökohtaista oppiaineiden opiskeluun liittyvää ohjausta eli ainekohtaista tutorointia. Kunkin aineen opettaja on paras asiantuntija omassa oppiaineessaan ja sen opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Opettajan tehtävänä on ohjata etäopiskelijaa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Etäopiskelija voi olla opettajaan yhteydessä etäjaksojen aikana puhelimitse, kirjeiden ja tutortapaamisten (ohjaustuokioiden) avulla tai käyttämällä tietotekniikan antamia mahdollisuuksia (mm. sähköposti, oppimisalustan keskustelufoorumi). Lähiopetuspäivinä jokainen opettaja antaa ohjausta oman aineensa opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Opettajien yhteystiedot löytyvät oppilaitoksen etälukiota käsittelevältä Internetsivulta ja oppilaitoksen tiedotteesta.

Sähköposti ja erilaiset verkko-opiskeluohjelmat, oppimisympäristöt ja muut tietoverkkojen mahdollistamat menetelmät ovat ajasta ja paikasta riippumattomia ja niillä voidaan tehostaa tutkintotavoitteista etäopiskelua. Yhteyden pitäminen opettajiin ja muihin etäopiskelijoihin kannustaa ja motivoi opiskelijaa pääsemään asettamiinsa tavoitteisiinsa. Etäopiskelijan ja ohjaajan verkossa tai oppimisalustalla tapahtuva vuorovaikutus on tärkeä erityisesti silloin, jos tavoitteena on suorittaa etäopinnot kokonaan tai suurelta osin virtuaalisesti.

Tutorointi

Tutoroinnilla tarkoitetaan opettajan antamaa yksilöohjausta ja tarvittaessa tukiopetusta, joko lähiopetuksena tai verkossa toteutettuna. Opettajat ohjaavat ja neuvovat etäopiskelijoita sekä antavat tarvittaessa tukiopetusta opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Opettajilla on vastaanotto-/ohjausaikoja, jolloin he ovat tavattavissa koululla tai jolloin heille voi soittaa. Myös sähköpostitse voivat opiskelijat saada ohjausta ja neuvontaa.

Etäopetuksessa jokainen opiskelija opiskelee omaa tahtiaan, eikä kiinteitä ryhmiä synny. Tällöin ryhmän tuki opiskelijalle jää puuttumaan. Opiskelijat voivat tietenkin perustaa ”opintopiirejä”, joissa he yhdessä voivat opiskella yhteisiä kurssejaan ja näin toimia tutoreina toinen toisilleen.

OPISKELIJAN HELP-DESK

”Kyllä kissa kynnet löytää, kun puubun pitää päästä.”

Suomalainen sananlasku

Monet koulut tarjoavat etäopiskelijan avuksi mm. seuraavia toimenpiteitä:

INFORMOINTIA

1. infotilaisuudet ja/tai perehdyttämispäivät opintojen alussa
2. jakso tiedotteet tai ajankohtaistiedotteet koulun www-sivuilla

NEUVONTAA

3. koulun oppimisalustaan perehdyttäminen, sähköpostiosoitteen antaminen
4. neuvottelut etäopetuksesta vastaavan kanssa, HOPSin laatiminen
5. atk-opettajan, kanslian ja rehtorin palvelut
6. tukiopetus
7. koulun oppimisalustalle laadittu tieto- ja ohjepankki

OHJAUSTA

8. opinto-ohjaajan palvelut
9. opettajien pitämät tutoroinnit
10. opettajien laatimat kurssiohjeistukset
11. opintovalmiuskurssit

MUUTA

12. atk-luokan tietokoneiden käyttömahdollisuus
13. materiaalin, lähinnä kasettien ja videomateriaalin lainaus, mahdollisesti myös kannettavien vuokraus

ARVIOINTIA JA SEURANTAA

14. etäkursseihin liittyvä opiskelijan itsearviointi

9. LUKION PÄÄTTÖTODISTUS JA YLIOPIPILASTUTKINTO

Lukion päättötodistus

Lukion päättötodistuksen saaminen edellyttää kaikkien pakollisten oppiaineiden sekä opiskelijan valitsemien muiden aineiden ja aihekokonaisuuksien suorittamista siinä laajuudessa kuin ne esiintyvät opiskelijan opinto-ohjelmassa kuitenkin niin, että vaadittu minimikurssimäärä täyttyy (ks. s. 26–27). Kurssisuoritusten määrän seuranta on ensisijaisesti etäopiskelijan omalla vastuulla, mutta oppilaitoksen opinto-ohjaaja ja rehtori auttavat opiskelijaa. He myös hoitavat kurssisuoritusten seurantaan varsinkin ylioppilaskirjoitusten osallistumisoikeuden ja päättötodistuksen ehtojen täyttymisen osalta.

Aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Lukion päättötodistuksen saamisen edellytyksenä on alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneille vähintään 48 kurssia (ks. s. 11). Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.

Opiskelijan kokonaiskurssimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit sekä muut hyväksytysti suoritettut opetus-suunnitelman mukaiset opinnot.

Oppiaineen oppimäärän arvosana (päättöarvosana) määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen perusteella. Mainituissa opinnoissa opiskelijalla saa olla hylättyjä suorituksia seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia ja valtakunnallisesti syventäviä kursseja	joista hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Opiskelija saa pyytäessään suoritusmerkinnän myös liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa hänen suorittamansa oppimäärä sisältää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, jos opiskelijan oppimäärä käsittää niissä vain kaksi kurssia.

Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinto on mahdollista Ylioppilastutkintoasetuksen (1000/1994, 795/2004 ja 881/2004) mukaan suorittaa kolmelle peräkkäiselle tutkintokerralle hajautettuna. Tutkintoon sisältyy neljä pakollista koetta, jotka ovat seuraavat:

Kaikille pakollinen	Seuraavista pakollisista on valittava kolme
<p>Äidinkieli ja kirjallisuus. Äidinkieli voi olla</p> <ul style="list-style-type: none"> • suomi • ruotsi • saame <p>Muut kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvat tai syntymäkuurot voivat korvata äidinkielen kokeen suomi toisena kielenä -kokeella.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vieras kieli (englanti, saksa, ranska, venäjä, italia, espanja, portugali) • Matematiikka • Reaali • Toinen kotimainen kieli (suomi, ruotsi tai modersmålet). Siirtymäsäännös: kokelas, joka ei opiskele pakollisena toista kotimaista kieltä tai on ennen 1.9.2004 saanut oikeuden korvata toisen kotimaisen kielen koe vieraan kielen kokeella, säilyttää tämän oikeuden vuoden 2007 loppuun asti.

Ainakin yhdessä pakollisessa kokeessa, joko toisen kotimaisen kielen tai vieraan kielen tai matematiikan kokeessa, on suoritettava vaativimman tason koe. Kokeiden taso ei ole sidottu suoritettuun oppimäärään. Pakollisten kokeiden lisäksi kokelas voi suorittaa ylimääräisiä kokeita, joiden määrää ei ole rajoitettu.

Ylioppilastutkinnon käytännön järjestelyissä ja koesuoritusten arvioinnissa voidaan ottaa huomioon opiskelijan luki- ja kirjoitushäiriö, kuulovamma, näkövamma, vieraskielisyys tai muu seikka, jonka voidaan katsoa vaikuttavan tutkinnon suorittamiseen. Ylioppilastutkintolautakunnalta on etukäteen anottava tarvittavia erityisjärjestelyjä. *Lisätietoja osoitteesta www.minedu.fi/yo-tutkinto.*

Lukioissa järjestetään ylioppilaskirjoituksia käsitteleviä tiedotustilaisuuksia, jolloin saa päivitettyt tiedot. Näin on mahdollisuus myös kirjoituksiin liittyvään keskusteluun.

Tutkinnossa tapahtuvia muutoksia

Ylioppilastutkinnossa tapahtuvat/tapahtuneet muutokset vuosina 2005–2007 ovat seuraavat:

1) vuonna 2005 rakennemuutos

Ylioppilastutkinnon suorittamiseen lisättiin valinnaisuutta tutkintoon pakollisesti kuuluvassa neljässä kokeessa siten, että vain äidinkielen koe on kaikille pakollinen ja että kokelas valitsee kolme muuta tutkintoonsa pakollisesti kuuluvaa koetta neljän kokeen joukosta, jotka ovat toisen kotimaisen kielen koe, yhden vieraan kielen

koe sekä reaaliaineissa ja matematiikassa järjestettävät kokeet. Tutkintorakenteen muutos on tehty muuttamalla lukiolain 18 §. Kokelas voi sisällyttää tutkintoonsa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen kuten ennenkin. Kokelas, joka on aloittanut tutkinnon ennen 1.1.2005 ja jonka tutkinto on kesken, ei voi jättää tutkinnosta pois jo suoritettuja kokeita, eikä vaihtaa ylimääräistä pakolliseksi tai päinvastoin.

2) keväällä 2006 ainereali

Uudistus perustuu valtioneuvoston 27.3.2003 antamaan asetukseen (250/2003) ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta. Reaalikoe uudistetaan siten, että nykyinen reaalikoe jaetaan yksittäisten reaaliaineiden kokeiksi. Kokelas voi suorittaa vain yhden reaaliaineen kokeen tai halutessaan useampia kokeita. Ks. lisää www.minedu.fi/yo-tutkinto (reaaliaineiden kokeet).

3) keväällä 2007 äidinkielen kokeen muutos

Uusimuotoinen koe on kaksiosainen. Osioista käytetään nimiä tekstitaidon koe ja esseekoe. Kokelaan tulee osallistua samalla tutkintokerralla sekä tekstitaidon kokeeseen että esseekokeeseen. Kokelaan äidinkielen arvosana määräytyy kokeiden painotetun yhteispistemäärän perusteella.

4) keväällä 2007 terveystiedon koe

Terveystiedon kokeen järjestämistä edeltää siirtymä- ja valmistelukausi, sillä terveystiedon asema lukion oppiaineena ei ole vielä vakiintunut. Siirtymä- ja valmistelukauden aikana terveystietoa käsitellään eri näkökulmista esim. psykologian ja biologian tehtävissä.

1. YLIOPPILASTUTKINNON SUORITTAMINEN (koko tutkinto)

Ylioppilastutkintoon ilmoittaudutaan henkilökohtaisesti oppilaitoksen kanslian kautta. Opiskelija ilmoittautuu koko tutkinnon suorittamiseen, ei pelkästään erillisiin kokeisiin. HUOM! Ylioppilastutkintoa ei voi suorittaa ulkomailla.

a) Lukion päättötodistuksen perusteella

1. Lukion päättötutkinnon suorittaneella on oikeus osallistua tutkinnon kokeeseen, kun hän on opiskellut ennen kirjalliseen kokeeseen osallistumistaan vähintään asianomaisen aineen pakolliset kurssit.

Reaalikokeeseen ennen kevättä 2006 osallistuvalla edellytetään, että hän on opiskellut vähintään kahden kokeeseen sisältyvän oppiaineen pakolliset kurssit. Kevästä 2006 alkaen edellytetään reaaliaineiden ylioppilaskokeeseen osallistuvalla kyseisen reaaliaineen pakollisten kurssien suoritusta.

b) Ammatillisen tutkinnon perusteella

2. Vähintään kaksi ja puolivuotinen ammatillinen tutkinto oikeuttaa osallistumaan ylioppilastutkintoon ilman lisäopintoja.

3. Kaksivuotisen ammatillisen tutkinnon pohjalta ylioppilastutkintoon osallistuvalla henkilöltä vaaditaan, että hän on suorittanut vähintään kaksi pakollista lukiokurssia niissä oppiaineissa, joiden kokeisiin hän haluaa osallistua.

Reaalikokeeseen ennen kevättä 2006 osallistuvalla vaaditaan kahden pakollisen kurssin suorittamista ainakin kahdessa reaaliaineessa.

Jos kaksivuotinen ammatillinen tutkinto on kuitenkin vanha opistotasoinen tutkinto, ei lisäopintoja tällöin vaadita.

4. Kaksivuotisten ammatillisten opintojen perusteella tutkintoon tai sen kokeisiin osallistuvalla henkilöllä ylioppilastutkintolautakunta määrää hakemuksesta vaadittavat lisäopinnot.

5. Oppisopimuskoulutuksen suorittaneen henkilön on haettava ylioppilastutkintolautakunnalta osallistumisoikeutta ylioppilastutkintoon. Ylioppilastutkintolautakunta edellyttää yleensä lisäopintojen suorittamista.

2. ERILLISTEN KOKEIDEN SUORITTAMINEN (aineopiskelija YO-kokeessa)

6. Ylioppilastutkinnon erilliseen kokeeseen saa osallistua henkilö, joka on opiskellut ennen kokeeseen osallistumista vähintään asianomaisen oppiaineen pakolliset lukiokurssit tai jos on kyse reaalikokeesta ennen kevättä 2006, opiskellut vähintään kahden kokeeseen sisältyvän oppiaineen vastaavan oppimäärän. Oikeus osallistua vieraan kielen lyhyen oppimäärän kokeeseen saavutetaan opiskelemalla vähintään kolme lukiokurssia tätä kieltä.

Erillisiä kokeita suorittamalla ei voi saada ylioppilastutkintotodistusta.

Aineopiskelijalla, jolla on aikaisemmin suoritettu ylioppilastutkinto, on ilman mitään lisäopintoja oikeus täydentää tutkintoaan erillisillä kokeilla.

3. KOKEIDEN UUSIMINEN JA TUTKINNON TÄYDENTÄMINEN

Ylioppilastutkinnon kokeen hyväksytysti suorittanut saa uusia kokeen yhden kerran, hyväksytyt reaalkokeen saa uusia kuitenkin kaksi kertaa. Hyväksytyt kokeen uusimisella ei ole aikarajaa. Reaalkokeen uusimisesta kevään 2006 jälkeen on omat erilliset ohjeet, joita voi kysyä koulun kansliasta tai lukea ylioppilastutkintolautakunnan sivuilta (www.minedu.fi/yo-tutkinto).

Pakollisen hylätyn kokeen saa uusia kaksi kertaa tätä tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Uusiessaan hylättyä koetta opiskelija voi vaihtaa kokeensa tasoa. Tämän edellytyksenä on kuitenkin, että pakollisiin kokeisiin sisältyy yksi vaativimman tason koe.

Jos hylätty koe on kompensoitu, sen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa. Samoin hylätyn ylimääräisen kokeen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa.

Ylioppilastutkinnon suorittaneella on oikeus täydentää tutkintoaan kokeilla, joihin hän ei ole aikaisemmin osallistunut. Tutkintoa voi myös täydentää saman oppiaineen eritasoisella kokeella. Täydentämisen ajankohtaa ei ole rajoitettu. Tarkemmat tiedot ylioppilastutkinnosta saa oppilaitoksista ja sivustosta www.minedu.fi/yo-tutkinto.

10. ETÄOPISKELIJAN TUTKINNON JÄLKEINEN OHJAUS

Etäopiskelija voi jatkaa opintojaan lukion suorittamisen jälkeen ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa, ammatillisissa oppilaitoksissa tai aineopiskelijana aikuislukioissa. Tietoja opiskelumahdollisuuksista ja erilaisista hakumenettelyistä saa opinto-ohjaajalta ja työvoimatoimistojen koulutusneuvojilta. Etäopiskelijan lukiokoulu on kiinnostunut opiskelijoiden jatkosuunnitelmista ja niiden toteutumisesta, joten tiedot opiskeluran jatkosta ovat koululle tervetulleita.

Seuraavassa taulukossa on linkkejä, joista etäopiskelija löytää tietoja jatko-opintomahdollisuuksista:

OPINTOLUOTSI

Tietoja eri koulutusaloista ja oppilaitoksista: <http://www.opintoluotsi.fi/>

AMMATINVALINTATESTI

AmmatINVALINTAohjelma urasuunnitteluun: <http://www.mol.fi/avo/>

TIETOPALVELU

Tietoja ammateista ja koulutusväylistä: <http://www.mol.fi/tiepa/>

OPPILAITOSHAKU

Opetushallituksen hakemistopalvelu, jonka avulla voi etsiä oppilaitoksia nimen, oppilaitosryhmän, erityistehtävän, kunnan, maakunnan tai kielen perusteella:
<http://www.edu.fi/koulut/>

AMMATTIKORKEAKOULUT

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen kotisivut.
 Opetushallituksen linkkiluettelo: <http://www.edu.fi/koulut/ammattikorkeakoulut.html>

AMMATTIKORKEAKOULUJEN YHTEISHAKU

Nettihakua ammattikorkeaan: <http://www.amkhaku.fi>
 Sivulla on myös demo, jolla voi harjoitella nettihakua.

YLIOPISTOT JA KORKEAKOULUT

Suomalaisten yliopistojen ja tiede- ja taidekorkeakoulujen kotisivut.
 Opetushallituksen linkkiluettelo: <http://www.edu.fi/koulut/yliopistot.html>

OPPAAT

Yliopisto-opintoja esittelevä opas:
<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/yliopisto-opinnot/index.html>
 Yliopistojen valintaopas, esittelee valintamenettelyt ja pääsykoekirjat:
<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/valintaopas/>
 Ammattikorkeakouluopintoja esittelevä opas:
<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/amkopinnot/>
 Ammattikorkeakoulujen valintaopas, valintamenettelyt ja pääsykokeet:
<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/amkopas/>
 Vammaisen opiskelijan erityisopas: <http://www.oph.fi/koulutusoppaat/vammaisenopas/>
 Erityisopas aikuiskoulutuksesta: <http://www.oph.fi/koulutusoppaat/aikopas/index.html>

YLIOPPILASTUTKINTO

Ohjeet ja määräykset: <http://www.minedu.fi/yo-tutkinto/>

OPINTOTUKI

Kansaneläkelaitoksen sivut, joilta löytyvät opintotukeen liittyvät määräykset ja ohjeet sekä opintotuen hakemisessa tarvittavat kaavakkeet:
<http://193.209.217.5/in/internet/suomi.nsf?Open>

KATTAVA OPAS OPISKELIJOILLE JA OPINTO-OHJAAJILLE

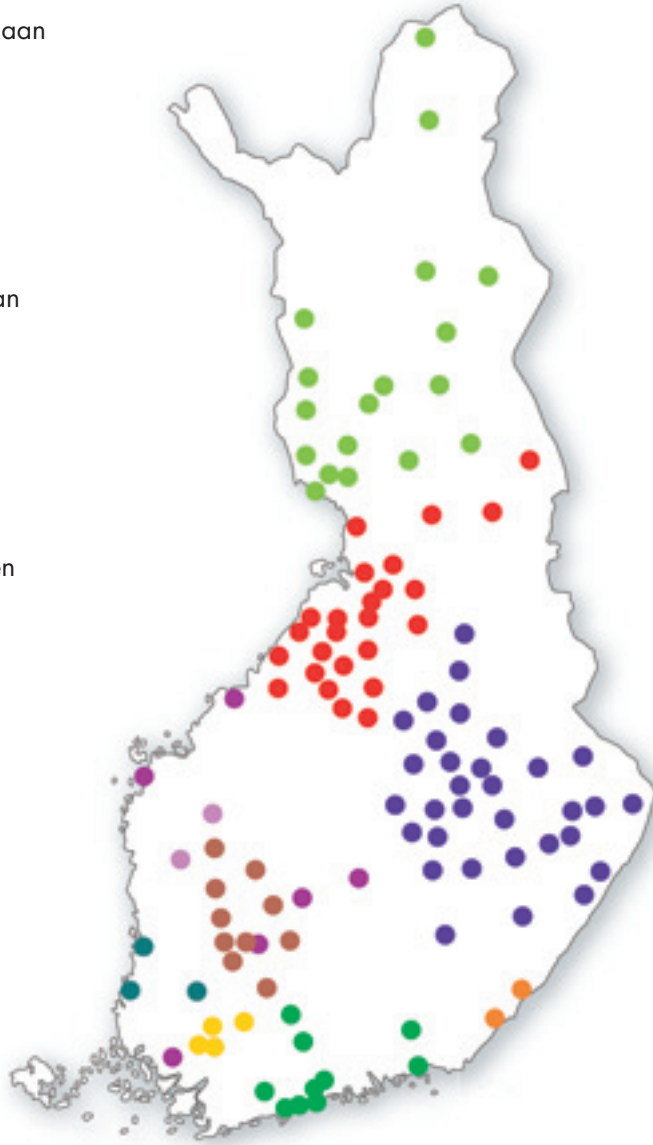
Suomeksi <http://www.narpes.fi:8000/finsk/index.htm>
 Ruotsiksi <http://www.narpes.fi:8000/svensk/index.htm>
 Tampereen verkko-opo: <http://www.info.tampere.fi/eta/opo1/>
 Helsingin verkko-opo: <http://www.edu.hel.fi/vopo/>
 Koulutusnetti ja lukiodiplomit: www.koulutusnetti.fi

OPINNOT ULKOMAILLA

Tietoa opinnoista ulkomailta:
<http://www.maailmalle.net/Resource.phx/maailmalle/mainpage/mainpage.htx>

LIITE 1. Kartta Suomen etälukioverkostoista vuonna 2004

- Lapin etälukioverkosto
- Pohjois-Pohjanmaan etälukioverkosto
- Länsi-Suomen etälukioverkosto
- Itäsuomalainen oppimisverkosto
- Etelä-Pohjanmaan etälukioverkosto
- Pirkanmaan etälukioverkosto
- Satakunnan etälukioverkosto
- Varsinais-Suomen etälukioverkosto
- Etelä-Suomen etälukioverkosto
- Saimaan etälukioverkosto

LIITE 2. Nuorille annettavan opetuksen tuntijako

Valtioneuvoston asetus yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet		
perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A-kieli)	6	2
perusopetuksen vuosiluokilta 7-9 alkava kieli (B-kieli)	5	2
muut kielet		16
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Ympäristö ja luonnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	2	2
Fysiikka	1	7
Kemia	1	4
Uskonto tai elämäntutkimus	3	2
Filosofia	1	3
Psykologia	1	4
Historia	4	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1-2	3
Kuvataide	1-2	3
Terveystieto	1	2
Opinto-ohjaus	1	1
Pakolliset kurssit	47-51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Soveltavat kurssit		
Kurssit yhteensä vähintään	75	

LIITE 2. Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako

Valtioneuvoston asetus yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)

Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien vähimmäismäärä
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1
Kielet		
A-oppimäärä	6	2
B1-oppimäärä	5	2
Muut oppimäärät (B2, B3)		6
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Katsomukselliset ja yhteiskunnalliset aineet		6
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	
Historia	3	
Yhteiskuntaoppi	1	
Filosofia	1	
Luonnontieteelliset aineet		7
Fysiikka	1	
Kemia	1	
Biologia	2	
Maantiede	1	
Psykologia		2
Muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia		
Yhteensä vähintään	44	

